

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته الهیات و معارف اسلامی

تحلیل دعاهای قرآنی

توسط:

امین عباسی پور

استاد راهنما:

دکتر علی اکبر کلانتری

۱۳۸۷ / ۹ / ۲۳

تیرماه ۱۳۸۷

۱۰۶۱۷۴

به نام خدا

تحلیل دعاهای قرآنی

استاد راهنما

دکتر علی اکبر کلانتری

توسط

امین عباسی پور

پایان نامه

ارائه شده به تحصیلات تکمیلی دانشگاه به عنوان بخشی از فعالیت های تحصیلی لازم برای اخذ درجه
کارشناسی ارشد

در رشته الهیات و معارف اسلامی (علوم قرآن و حدیث)

از دانشگاه شیراز

شیراز

جمهوری اسلامی ایران

ارزیابی شده توسط کمیته پایان نامه با درجه:

.....
دکتر دکترا علی اکبر کلانتری
.....
دکتر سید محمد هادی زبرد
.....
دکتر قاسم کاکایی

تیر ۱۳۸۷

تقدیم:

این اثر ناچیز را به پدر و مادرگرامی‌ام که دعای خیرشان، همیشه و در همه حال قرین راه زندگی‌ام بوده است، تقدیم می‌کنم. امیدوارم که در سایه الطاف پروردگار و در پناه دعاهاى آن بزرگواران بتوانم با خلق آثاری دیگر از آنان نامی نیک بر جای بگذارم.

سپاسگزاری:

از تمام کسانی که مرا در تدوین این رساله یاری کردند، کمال تشکر و قدردانی را به عمل می آورم به خصوص از زحمات و تلاش های وافری که جناب آقای دکتر علی اکبر کلانتری و همین طور از مشاوره و راهنمایی اساتید گرانقدر جناب آقای دکتر قاسم کاکائی و دکتر سیدمحمدهادی زبرجد سپاس گذاری می نمایم.

چکیده:

تحلیل دعاهای قرآنی

توسط:

امین عباسی پور

درباره انواع و اقسام دعاهای قرآنی تاکنون کتب و مقالاتی به رشته تحریر درآمده است، اما تحلیل دعاها و شرایط اجابت آن‌ها نگارنده را بر آن داشت تا در حد توان به بررسی این موارد پرداخته و اثری فراهم آورد که اولاً با آثار پیش از این تفاوت داشته باشد و ثانیاً بتواند پاسخگوی پرسش‌هایی باشد که ممکن است برای هر فرد مسلمانی در مراجعه به قرآن کریم حاصل آید. پرسش‌هایی از قبیل اینکه آیا اصلاً در قرآن کریم بحث دعا مطرح می‌باشد و یا خیر؟ اگر در قرآن کریم دعاهایی وجود دارد از طرف چه کسانی است؟ آیا دعاهای وارده در قرآن مربوط به همان عصر ظهور می‌باشد و یا اینکه دارای کلیت و شمول نیز می‌باشد. در تالیف حاضر ابتدا، تعاریف مختلف اقسام و شرایط اجابت دعا مد نظر قرار گرفته شده است و در ادامه مسائلی هم چون تبیین جایگاه دعا و ضرورت و فطری بودن آن از نگاه قرآن و روایات اشاره شده است. مهم‌ترین بخش رساله به تقسیم‌بندی و تحلیل دعاها که به انواع کلی دعاهای پیامبران، مومنان و فرشتگان مجزا گردیده می‌پردازد. از آنجاییکه تمامی دعاهای قرآنی سبک و سیاق دعا ندارند یعنی در بدو امر نمی‌توان حکم به دعایی بودن آن‌ها کرد ولی همین آیات بعضاً به عنوان دعا نیز استعمال می‌گردند، در انتها سعی در گردآوری برخی از این آیات شده است.

فهرست تفصیلی مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول: کلیات
۲-۱-۱	مقدمه
۳-۲-۱	اهمیت و ضرورت تحقیق
۳-۳-۱	اهداف کلی و جزئی
۳-۴-۱	پیشینه تحقیق
۴-۵-۱	روش تحقیق
۴-۶-۱	سوالات تحقیق
۴-۷-۱	فرضیه های تحقیق

فصل دوم: دعا در آئینه قرآن و حدیث

۶-۱-۲	مقدمه
۷-۲-۲	تعریف دعا
۸-۳-۲	اقسام دعا
۸-۴-۲	شرایط اجابت دعا
۹-۱-۴-۲	حضور قلب

- نیت..... ۹
- ۳-۴-۲- شناخت کسی که انسان او را می خواند..... ۹
- ۴-۴-۲- انصاف داشتن در درخواست..... ۹
- ۵-۴-۲- اخلاص در دعا..... ۱۰
- ۶-۴-۲- همراه بودن دعا با عمل..... ۱۰
- ۷-۴-۲- بازگشت به خویش و اعتراف به گناه..... ۱۰
- ۸-۴-۲- مخالفت با خواهش های نفسانی..... ۱۰
- ۵-۲- علل و عوامل عدم اجابت دعا..... ۱۱
- ۱-۵-۲- گناه..... ۱۱
- ۲-۵-۲- کفران نعمت..... ۱۱
- ۳-۵-۲- مصلحت الهی..... ۱۱
- ۴-۵-۲- کسب حرام..... ۱۲
- ۵-۵-۲- ترک امر به معروف و نهی از منکر..... ۱۲
- ۶-۲- وجوب استجاب در آیه ادعونی..... ۱۳
- ۷-۲- تأخیر در استجاب دعا..... ۱۴
- ۸-۲- نتیجه گیری..... ۱۵

فصل سوم: تبیین جایگاه دعا

- ۱-۳- ضرورت دعا برای انسان..... ۱۷
- ۲-۳- فطری بودن دعا از دیدگاه قرآن..... ۱۹

- ۳-۳- قرآن و اهمیت ۲۱
- ۳-۴- معصومین و اهمیت دعا ۲۳
- ۳-۵- مضامین دعاهای قرآنی ۲۴
- ۳-۶- نتیجه گیری ۲۵

فصل چهارم: اقسام دعاهای قرآنی

- ۴-۱- دعاهای پیامبران ۲۶
- ۴-۱-۱- دعاهای حضرت آدم (ع) ۲۶
- ۴-۱-۲- دعاهای حضرت نوح (ع) ۲۸
- ۴-۱-۳- دعاهای حضرت ابراهیم (ع) ۳۲
- ۴-۱-۴- دعاهای حضرت لوط (ع) ۳۷
- ۴-۱-۵- دعاهای حضرت یوسف (ع) ۳۹
- ۴-۱-۶- دعاهای حضرت ایوب (ع) ۴۱
- ۴-۱-۷- دعاهای حضرت شعیب (ع) ۴۲
- ۴-۱-۸- دعاهای حضرت موسی (ع) ۴۴
- ۴-۱-۹- دعاهای حضرت سلیمان (ع) ۵۰
- ۴-۱-۱۰- دعاهای حضرت یونس (ع) ۵۱
- ۴-۱-۱۱- دعاهای حضرت زکریاء (ع) ۵۲

- ۴-۱-۱۲- دعاهای حضرت عیسی (ع)..... ۵۳
- ۴-۱-۱۳- دعاهای حضرت محمد (ع)..... ۵۵
- ۴-۲- دعاهای مؤمنان و نیکوکاران..... ۵۷
- ۴-۲-۱- دعای سربازان طالوت..... ۵۸
- ۴-۲-۲- دعای بلقیس ملکه سرزمین سبا..... ۵۹
- ۴-۲-۳- دعای جادوگران و ساحرانی که به موسی ایمان آوردند..... ۶۰
- ۴-۲-۴- دعای مؤمنانی که بنا به درخواست موسی به خدا توکل کرد..... ۶۰
- ۴-۲-۵- دعای مؤمنین بنی اسرائیل..... ۶۱
- ۴-۲-۶- دعای همسر فرعون..... ۶۲
- ۴-۲-۷- دعای مادر حضرت مریم (س)..... ۶۳
- ۴-۲-۸- دعای حواریون و پیروان حضرت عیسی (ع)..... ۶۳
- ۴-۲-۹- دعای مبارزان و مجاهدان در راه خدا..... ۶۴
- ۴-۲-۱۰- دعای توبه کنندگان..... ۶۴
- ۴-۲-۱۱- دعای مسیحیانی که به مؤمنین پیوستند..... ۶۴
- ۴-۲-۱۲- دعای مؤمنین در حق والدین..... ۶۵
- ۴-۲-۱۳- دعای مؤمنان مظلوم در برابر حاکمان ظالم..... ۶۶
- ۴-۲-۱۴- دعای اولوالالباب..... ۶۷
- ۴-۲-۱۵- دعای شکیبایان، انفاق کنندگان و استغفار کنندگان..... ۶۸
- ۴-۲-۱۶- دعای مؤمنان برای هر دو جهان..... ۶۹
- ۴-۲-۱۷- دعای مؤمنان در صدر اسلام..... ۶۹

۶۹.....	۱۸-۲-۴- دعای راسخان در علم.....
۷۰.....	۱۹-۲-۴- دعای مؤمنان در حق مهاجران و انصار.....
۷۱.....	۲۰-۲-۴- دعای عبادالرحمان.....
۷۱.....	۲۱-۲-۴- دعای مخلصین.....
۷۲.....	۲۲-۲-۴- دعای اصحاب اعراف در بهشت.....
۷۳.....	۲۳-۲-۴- دعای مؤمنان در قیامت.....
۷۳.....	۳-۴- دعای فرشتگان.....
۷۴.....	۴-۴- نتیجه‌گیری.....

فصل پنجم: شبه دعا‌های قرآنی

۷۶.....	۱-۵- مقدمه.....
۷۶.....	۲-۵- توکل نمودن بر خدا.....
۷۸.....	۳-۵- اراده و مشیت الهی.....
۷۹.....	۴-۵- فضل و اعطاء الهی.....
۸۰.....	۵-۵- استغفار و غفران الهی.....
۸۰.....	۶-۵- استعاذه و معوذتین.....
۸۱.....	۷-۵- تسبیح و تحمید الهی.....

فصل اول:

کلیات

بر صاحبان بصیرت پوشیده نیست که انسان هر کس که باشد و به هر مقامی هم برسد، باز غرق دریای فقر و مسکنت و نیازمند به حضرت قاضی الحاجات می باشد و جز اظهار عجز، انکسار و تضرع به درگاه بی نیاز چاره‌ای ندارد؛ پس باید انسان هر چه می‌خواهد از او طلب کند و دست نیاز به درگاهش بردارد و به اسباب ظاهری اعتماد ننماید. (شهیدی، ۱۳۷۲، ص ۵)

دعا و نیایش در اشکال گوناگونش بخش قابل توجهی از فرهنگ ملت‌های مختلف را تشکیل می‌دهد، و از دیرباز در بین کلیه اقوام، ملل و تمامی افراد بشر اعم از مسیحی، یهودی، ارمنی، بودایی، برهمنی و یا اقوام و قبایلی که هنوز ادیان شناخته شده‌ی رسمی را نپذیرفته‌اند رواج داشته و دارد. (محمدی برزجانی، ۱۳۷۲، ص ۱۴)

چنان که می‌دانیم دعا در اسلام، از جایگاه ویژه و بی‌بدیلی برخوردار است و بخش درخور توجهی از قرآن کریم و متون روایی را به خود اختصاص داده است. خداوند خود به طور صریح می‌فرماید: ادعونی استجب لکم. (سوره مؤمن آیه ۶۰)

در خلال آیات نورانی قرآن به دعا‌های زیبا و پر مضمونی بر می‌خوریم که می‌توان با استخراج، دسته‌بندی، بررسی و تحلیل آن‌ها به نکته‌های ناب و حقایق تازه‌ای دست یافت و با مقایسه‌ی آن‌ها با دعا‌های غیر قرآنی، و تحقیقات عمیق در این زمینه افق‌های تازه‌ای فرا روی علاقه‌مندان به معارف و علوم قرآنی گشود.

از سوی دیگر، چنان که می‌دانیم، برخی، در صحت انتساب پاره‌ای از دعاها به معصومین (ع) مناقشه کرده‌اند و اسناد برخی از آن‌ها را معتبر ندانسته‌اند (گرچه همگی از باب تسامح در ادله‌ی سنن، خواندن آن‌ها را مورد ترغیب قرار داده‌اند) و این در حالی است که دعا‌های قرآنی، قطعی‌السنند هستند و هیچ‌یک از علمای مذاهب اسلامی، در صحت انتساب آن‌ها به خداوند مناقشه نکرده است. افزون بر نکات فوق، می‌توان با غور در دعا‌های قرآنی و تأمل در مضامین آن‌ها، چگونگی و آداب دعا کردن و این که از خدا، چه بخواهیم و در چه زمینه‌هایی دعا کنیم را نیز فرا بگیریم. با توجه به این امور، استخراج و گردآوری دعا‌های قرآنی و بحث و بررسی پیرامون انواع و مضامین آن‌ها، از اهمیت بسزایی برخوردار خواهد بود.

۱-۲- اهمیت و ضرورت تحقیق

چنان که می‌دانیم، پاره‌ای از دعاهای غیر قرآنی، فاقد اسناد معتبر است و از این رو، برخی از عالمان، در صحت انتساب پاره‌ای از دعاها به معصومین (ع) مناقشه کرده‌اند. (گرچه همگی، از باب تسامح در ادله سنن و فضایل، خواندن آن‌ها را روا دانسته بلکه مورد ترغیب قرار داده‌اند). (کلانتری، ۱۳۸۴، ص ۳۷) و این در حالی است که دعاهای قرآنی، قطعی‌السند هستند و هیچ‌یک از علمای مذاهب اسلامی، در صحت انتساب آن‌ها به خداوند مناقشه نکرده‌است. افزون بر این امور، قرآن کریم، کتاب مقدس همه‌ی فرق مسلمان است و هرگونه پژوهش منصفانه پیرامون آیات نورانی آن، در راستای ایجاد وحدت اسلامی خواهد بود.

۱-۳- اهداف کلی و جزئی

هدف کلی

دستیابی به کلیه آیات قرآن که در سبک و سیاق دعا نازل گردیده‌اند و دسته‌بندی و تفکیک موضوعی این بخش از آیات و تجزیه و تحلیل مضامین آن‌ها.

اهداف جزئی

- ۱- فراگیری آداب و چگونگی دعا کردن.
- ۲- تفکیک دعاهایی که ناظر به مصالح فردی است از دعاهایی که مضامین آن‌ها عام است و به مصالح فردی محدود نمی‌شود.
- ۳- شناخت آیاتی که در قالب دعا نازل نشده ولی گاه به عنوان دعا قرائت می‌شود.
- ۴- تبیین جایگاه دعاهای قرآنی در متون ادعیه مانند صحیفه‌ی سجادیه..

۴-۱- پیشینه تحقیق

درباره‌ی دعاهای قرآنی، مقالاتی چند در نشریات مختلف به رشته‌ی تحریر درآمده و بسیاری از کتب تفسیری، در ذیل آیاتی که با سبک و سیاق دعا نازل شده‌اند، به نکات پراکنده‌ای پیرامون دعاهای قرآنی پرداخته‌اند و در این زمینه باید به تفسیر راهنما تألیف آقای علی اکبر هاشمی رفسنجانی اشاره کرد که با ارائه‌ی دسته‌بندی‌ها و برداشت‌های جالب توجه، مقدمات ورود به این مبحث را فراهم آورده است و مهم‌تر از همه باید از کتاب «دعاهای قرآن» تألیف آقای حسین واثقی نام برد که در سال ۱۳۷۹ انتشار یافته و به مباحثی چند در این زمینه پرداخته است ولی با این وجود، به نظر می‌رسد هنوز کاری جامع که در برگیرنده‌ی همه‌ی جوانب این موضوع باشد انجام نشده. امید آن که رساله‌ی "تحلیل دعاهای قرآنی" برآورنده‌ی این هدف باشد.

۵-۱- روش تحقیق

روش مورد استفاده در این تحقیق، کتابخانه‌ای و توصیفی است به این ترتیب که پس از مراجعه‌ی مستقیم به قرآن کریم و استخراج و جمع‌بندی آیاتی که در قالب دعا یا شبه دعا نازل شده‌اند، به تفکیک و دسته‌بندی آن‌ها می‌پردازیم و سپس با رجوع به منابع مرتبط با موضوع، مانند کتب لغت، تفسیر و حدیث و بهره‌گیری از دیدگاه‌های مفسران و دیگر دانشمندان، به تجزیه و تحلیل آن‌ها می‌پردازیم. ناگفته نماند ترجمه آیاتی که در این رساله مورد استفاده قرار گرفته است، بر اساس ترجمه آیت الله مکارم شیرازی می‌باشد.

۶-۱- سؤالات تحقیق

- ۱- چه تعداد از آیات قرآنی، در قالب دعا و یا شبه دعا نازل شده است؟
- ۲- چگونه و بر اساس چه معیار یا معیارهایی می‌توان این آیات را تقسیم‌بندی کرد؟
- ۳- آیا می‌توان با بهره‌گیری از این آیات، آداب دعا کردن و چگونگی سخن گفتن با پروردگار را فرا گرفت؟

۷-۱- فرضیه‌های تحقیق

- ۱- شمار قابل توجهی از آیات قرآن، با مضامین دعا نازل شده است.
- ۲- می‌توان با توجه به ساختار ظاهری و مضامین این آیات، آن‌ها را دسته‌بندی کرد.
- ۳- با بررسی این آیات، به نکات قابل توجهی در خصوص آداب دعا کردن و چگونگی راز و نیاز با پروردگار برمی‌خوریم.

فصل دوم:

دعا در آینه قرآن و حدیث

شناخت انسان و آگاهی بر ابعاد وجودی و شناخت نیازمندی‌های او از دیرباز مورد توجه صاحبان خرد بوده و هر فیلسوف، عارف، عالم دینی و عالم تجربی با توجه به ابزار معرفتی خویش کوشیده است، آدمی را به سوی سعادت و خوشبختی سوق دهد.

بدین جهت در برآوردن نیازها و پاسبانگویی به خواسته‌ها و به رشد و تعالی کشاندن ابعاد وجودی انسان‌ها هر یک به فراخور فکر و معرفت خویش، نسخه‌ها پیچیده و ارائه طریق‌ها نموده است که تفصیل آن‌ها مورد بحث ما نیست ولی به طور اختصار، با همه تغییرات، تحولات، نوآوری‌ها و ابتکارات در عرصه علم، تجربه، فلسفه و حکمت که از گذرگاه پر پیچ و خم تاریخ بشریت حاصل شده است، حتی بانیان و طرفداران اندیشه «پوزیتیویسم» نیز سرانجام پذیرای واقعیات غیر مادی شدند و با پیدایش عصر جدید، افرادی هم چون ویلیام جیمز با تأسیس مکتب «پراگماتیسم» بحث از ابعاد روحی، معنوی و تغذیه روحانی را در برنامه‌های خود قرار دادند. امروز، قضاوت تاریخ و تکامل علم و تجربه همان است که مکاتب آسمانی از دیرباز بر آن حکم می‌رانند.

اینک بحث دعا و نیایش و راز و نیاز با خالق بنا به گفته آلکسیس کارل همانند اکسیژن و آب مورد توجه و نیاز آدمی است. (کارل، ۱۳۴۸: ۷۴) از طرف دیگر، نیایش با معبود مقوله‌ای است بس پر رمز و راز که پیش و بیش از آن که در سخن آید، دریافتنی است. راز و نیاز با پروردگار، ساز و کاری است که هیچ قیدی را بر نمی‌تابد و این خود بر اهمیت و لطافت آن می‌افزاید.

به طور کلی می‌توان گفت که معاشقه با آفریدگار یکی از نیازهای فطری بشر می‌باشد و هر کس به قدر معرفت خویش با خدا سخن می‌گوید ولی نیایش‌هایی که بر زبان اولیا و اصفیا جاری شده، لطافت و زیبایی معنوی خاصی دارد که رشته پیوند دل‌ها با خدا را مستحکم می‌سازد. بنابراین انسان بایستی چهره حقیقی نیایش را آنگونه که هست در عالم واقع بشناسد و به جای اعتراض، شکل عذرخواهی و آمرزش طلبی به خود بگیرد.

بایستی از دنیا کمتر سخن گوید و از رسیدن به مقام قرب الهی و وصول به مدارج عالی، مسائلی را با خدا در میان بگذارد؛ چنان‌که در ادعیه‌ای که از معصومین وارد گردید این معنا به وضوح مشهود است و به همین خاطر است که در روایات توصیه شده است که انسان رابطه خود را با دعاهای آن پیشوایان بیشتر و قوی‌تر کند، زیرا دعا یک مکتب سترگ است و مضامین عالی تعلیمی و تربیتی آن انسان را به نقطه اوج وارستگی و کمالات نفسانی نایل می‌کند.

با تتبع در احوال بشر بدین نتیجه می‌رسیم که صورت، آداب، اوقات، مخاطب و سایر امور به نیایش در همه جهان یکسان نبوده و نیست و لیکن یک واقعیت در تمامی آن‌ها مشترک می‌باشد و آن اعتقاد به مخاطبی برتر از بشر است که نیایشگر با او سخن می‌گوید و برای نیازش دست به دامان او می‌شود. تمامی اختلافات و بحث‌ها در مورد نیایش مربوط به صورت و آداب و سایر مشخصات آن بوده است و در اصل نیایش یعنی توسل به قدرتی وراء یش هر چه اختلافی نیست، حتی بین خداپرستان و کسانی که اعتقاد به خدا ندارند. (بیانی، ۱۳۶۶: ۱۶)

۲-۲- تعریف دعا

کلمه دعا و مشتقاتش که حدوداً بیش از ۲۰۰ بار در آیات قرآن کریم بکار رفته است (عبدالباقی، ۱۳۷۴: ۷۴) از ریشه (دَعَوَ) و به معنای خواندن، حاجت خواستن و استمداد است و گاهی مطلق خواندن از آن منظور می‌باشد مثل: فَلَمَّ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فَرَارًا: اما دعوت من چیزی جز فرار و اعراض از حق بر آن‌ها نیفزود (سوره نوح، آیه ۶) گاهی نیز مراد همان درخواست و استمداد است مثل:

الحمد لله الذي وهب لي على الكبر اسمعيل و اسحق ان ربي لسميع الدعاء: (سوره ابراهيم، آیه ۳۹) « حمد خدایی را که در پیری اسماعیل و اسحاق را به من بخشید مسلماً پروردگار من شنونده و اجابت کننده دعاست».

آیت الله مشکینی (ره) نیز در معنای اصطلاحی دعا چنین می‌گوید: دعا در اصطلاح اهل شرع، گفتگو کردن با حق تعالی به نحو طلب حاجت و درخواست حل مشکلات از درگاه او و یا به نحو مناجات و یاد صفات جمال و جلال ذات اقدس اوست. (مشکینی، ۱۳۷۵: ۱۶)

بهترین اوقات اجابت دعا

اگر چه نیایش و راز و نیاز با خداوند فی نفسه به یک زمان معینی محدود نیست، منتهی از نظر اسلام برخی از ایام و لیالی نسبت به سایر اوقات از قداست و ارزش خاص برخوردار است: به عنوان مثال روز جمعه برای این منظور از دیگر روزها برتری دارد و انجام کارهای مهم و یا اشتغال به عبادت در آن توصیه شده است که مورد قبول و پسند ذات اقدس حق می‌باشد. از این رو درباره دعا نیز گفته اند که انسان اوقات شریفی را بدین منظور برگزیند تا مورد اجابت خداوند قرار گیرد نظیر روز عرفه، ماه رمضان، روز جمعه، وقت سحر، شب های قدر و مانند آن (مختاری، ۱۳۷۳: ۱۸۵) چنان که از امام صادق نقل گردیده رسول گرامی اسلام فرموده است:

خَيْرٌ وَقْتٍ دَعْوَتُمْ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ فِيهِ الْاَسْحَارُ: (سحرها بهترین اوقاتی است که می توانید خدا را بخوانید. (کلینی، ۱۳۷۴ : ۲۸۵)

۲-۳- اقسام دعا

الف. ادعیه مأثوره یا دعاهای وارده

ب. ادعیه مطلقه

الف- دعاهای وارده را می توان از یک نظر به دو بخش تقسیم کرد، برخی ادعیه از زبان پاک معصومین علیهم السلام است که از طریق نقل در کتاب آسمانی قرآن و یا کتب حدیثی به ما رسیده است، به گونه ای که الفاظ و محتوی آنها از غیر معصوم نیست؛ این دسته از دعاهای وارده نام ادعیه مأثوره یا دعاهای وارده نام گذاری کرده اند.

ب- دسته دیگر مطلق دعا و نیایش را گویند که آدم بر زبان می رانند و بنا بر نیاز خود، حدیث نفس می گویند و درحقیقت خود دعاهایی را خلق می کنند نه اینکه از دعاهای وارده سود جویند و آنها را نقل کنند؛ این دسته از دعاهای وارده نامند.

تفاوت ادعیه مأثوره و مطلقه

مهمترین تفاوت بین این دو دسته از دعاهای وارده آن است که در دعاهای غیر وارده محدودیتی وجود ندارد و فرد در هر زمان و مکانی به فراخور علاقه و رغبت خویش می تواند هر نیایشی را انشاء کند، لیکن برخی از ادعیه مأثوره می بایست بدون کم و زیادتی خوانده شود، همچنان که برخی دعاهای مختص به زمان و مکان خاصی است.

۲-۴- شرایط اجابت دعا

در احادیث اهل بیت برای دعا شرایط و آدابی وارد شده است از حالات دعا کننده زمان و مکان دعا و ... که دانشمندان اسلامی در کتب خود مفصلاً بیان نموده اند. در این قسمت سعی